

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția:
Str. A. D. Xenopol No. 11.
Administrația:
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile : . . . . . 200 Lei
Particulari : . . . . . 160 Lei
Membrii Agrului . . . . . 100 Lei

No. 957—1934.

Ilmul Petru Tămăian numit Protonotar Apostolic

Cu multă bucurie comunicăm Ven-lui Cler diecezan, că preafericitul Părinte Papa Piu XI, pe vrednicul canonic-lector al Capitlului Nostru catedral, Păr. *Petru Tămăian*, prin Inaltul Decret, pe care mai jos îl publicăm în traducere românească, s'a îndurat a-l ridica la dignitatea de *Protonotar Apostolic ad instar participantium*.

PĂPA PIU XI

Iubitului Fiu PETRU TĂMĂIAN, preot. — IUBITE FIULE, dar și binecuvântare apostolică. Venerabilul Erate, Episcopul român al Orăzii Mari, dând dovadă despre virtuțile tale profeșii, Ne a raportat, că tu acum canonicul-lector al bisericii sale catedrale, în cursul lung al lor mai bine de treizeci de ani cu mare laudă ai îndeplinit funcțiunile de cancelar al Episcopiei, de profesor, apoi de spiritual și rector la Seminarul teologic diecezan, încât ți-ai câștigat deplină recunoștință a superiorilor tăi. Cu plăcere satisfăcând propunerii Episcopului tău, deosebitele tale merite voim să ți le răsplătim cu o distincție, care să fie o vădită dovadă a bunăvoinței Noastre față de tine. — Deci prin aceste Litere cu autoritatea Noastră te alegem, constituim și declarăm de PROTONOTAR APOSTOLIC AD INSTAR PARTICIPANTIUM. Prin urmare, IUBITE FIULE, ți acordăm toate și singuraticile drepturi, privilegiu, onoruri, prerogative și indulte, de cari se bucură și se folosesc alți bărbați eclesiastici împodobii cu această dignitate, mai cu seamă în virtutea Constituțiunii dată în ziua de 21 Februarie 1905 de antecesorul Nostru de fericită amintire Papa Piu X despre Colegiul Protonotarilor, din care Ne-am îngrijit să-ți trimitem un exemplar tipărit. Mai departe dispunând, ca acel Colegiu al Protonotarilor Apostolici participanți din oficiu să fie încunoștințat, că ți-s'a conferit această dignitate, lăsăm, ca înainte de ce te-ai folosi de beneficiul amintitei numiri, înaintea Episcopului tău, care în aceasta va înlocui pe Decanul numelului Colegiu, să faci măr-

PARTEA OFICIALĂ

turizarea credinței după articolii prescriși de acest S. Scaun și să depui jurământul de cuvenită fidelitate după formularul, din care de asemenea am lăsat să ți se predeie un exemplar tipărit, și să observi toate celelalte lucruri ce sunt prescrise prin această Constituțiune. Acestora nimica stând împotrivă.

Dat, în Roma, la 15 Februarie anul 1934, al Pontificatului Nostru al XIII-lea.

ss. **Eugen Card. Pacelli**,
Secretar de Stat.

Introducerea nou numitului Protonotar Apostolic s'a făcut în biserica catedrală la Liturgia pontificală din 11 Martie crt., când i-am predat insigniile de Protonotar Apostolic: Ipogonationul, Crucea și Mitra.

La mulți ani!

Oradea, 12 Martie 1934.

PARTEA NEOFICIALĂ

— **Exercițiile spirituale ale doamnelor** vor avea loc, cum s'a anunțat în N-rul din 1 Martie al »Vestitorului«, începând cu ziua de 11 Aprilie orele 5 d. m. până în 14 a. c. l. la Institutul Surorilor Sociale Oradea, str. Crișan 2. Doamnele să nu se lase pentru seria a II-a, care nu se știe dacă va mai avea loc ori nu. Anunțările se fac episcopiei rom. unite din Oradea.

— **O pioasă reculegere.** A fost extrem de impresionant să vezi adunați în biserica Seminarului peste 30 de preoți slugitori ai Domnului, în frunte cu I. P. S. episcop diecezan Dr. Valeriu Tr. Frențiu și cu teologii, la oră de adorațiune, ținută la aceeași oră când în Roma părintele creștinătății încunjurat de întreg clerul de mir și regular al Romei făcea același lucru într-o pomeneală întemeierii celui mai scump dar cel avem pe pământ: Sf. Euharistie și a morții Domnului. S'a trecut emoționant prin toate patru actele de adorațiune: adorare, mulțumire, reparare și cerere, întrețesute cu cântări, reflexii și rugăciuni. E bine ca aceste întruniri ale »fraților« să aibă loc și altă dată, căci e bine și frumos a fi frații împreună.

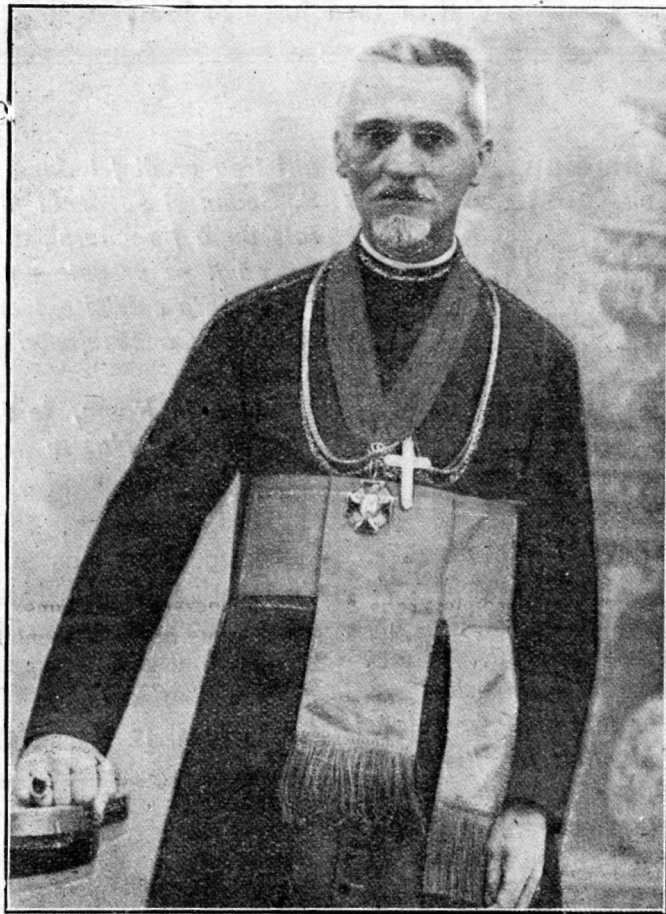
Instalarea Ilustrisimului Petru Tămâian de Protonotar Apostolic

a avut loc Duminecă în 11 Martie crt. înainte de liturghia arhierască celebrată cu mare fast cântând și corul mixt al maistrului Hubic. După cetirea Brevei apostolice și aprecierea meritelor noului distins de către Exc. Sa episcopul diecezan, noul Protonotar, în în modestia ce-l caracterizează, emoționat până la lacrimi, a rostit discursul alăturat. — Prin această di-

stincție s'au răsplătit meritele unui preot harnic, modest și smerit, care a muncit conștiincios în toate slujbele prin cari a trecut și a influențat în mod hotărât educația și formarea caracterelor generației ce a ieșit din mâna lui. Îi dorim ca prin sufletu-i preoțesc să fie încă pildă multora.

La mulți ani!

Petru Tămâian, s'a născut în 26 Iulie 1875 în comuna Crucișor (Valasut) din județul Sătmar. A absolvit liceul în Oradea iar teologia în Strigon (Ungaria) în anul 1899 și în toamna acestui an a fost numit prefect de studii sau pedagog la internatul „Pavelian“ de băieți din Beiuș. La 3 Martie 1901 a fost hirotonit preot și la 1 Septembrie numit profesor la școala normală (Preparandia) diecezană și prefect de studii la Seminarul din Oradea. În anul 1905 a luat asupra sa și sarcina de spirital și exhortator al tinerimii din Seminar, aceeași purtându-o și în Seminarul teologic deschis în anul 1912, după scoaterea teologilor

Ilustrisimul Petru Tămâian, protonotar apostolic.

noștri din Seminarul romano-catolic. La 17 Iunie 1903 a fost numit vice-archidiacon onor. și asesor consistorial. La 14 Noembrie 1919 a fost numit director al școlii normale diecezane, iar la 10 Maiu 1922 a fost numit canonic, conducând și pe mai de parte directoratul școlii normale diecezane, până în toamna anului 1924 când a trecut la Beiuș ca rector al internatului „Pavelian“ de băieți și comisar episcopesc peste liceele de acolo. În anii 1925—27 a fost rector al Seminarului din Oradea. În capitulul catedral îndeplinește funcțiunea de canonic lector și controlor al fondurilor diecezane. Este și președintele exactoratului diecezan.

I. P. S. D. Episcop, Exceleța Voastră!

Mi-ați făcut o zi de sărbătoare, la care nici când nu m'am gândit și la care nici odată nu m'am așteptat. Nu m'am gândit, pentru că nici când n'am râvnit, n'am umblat după onoruri și distincții, bineștiind și din Scriptură și din istorie și din experiența zilnică, că valoarea acelora este foarte efemeră și trecătoare și onorurile adeseori sunt chiar primejdioase. Și nu m'am așteptat la această zi de sărbătoare pentru mine nici pentru aceea, pentru că demnitățile înalte, ca și aceasta cu care acum am fost împodobit, de comun se dau numai preoților cu vrednicii mari și cu virtuți și calități alese, cari s'au distins prin viață sfântă, ori măcar cucernică, — ori s'au impus cu o erudițiune vastă, propagată în graiu viu, ori în scris, — ori celor ce au prestat servicii mari bisericii.

Dar iată, regret, că eu nu mă pot lăuda nici cu una dintre aceste mari virtuți și alese calități; dinpotrivă, cu smerenie îmi aduc aminte de multele mele

neajunsuri, slăbiciuni și greșeli. Toate acestea neajunsuri ale mele însă, văd că le-a supliniți, le-a contrabalansat prisosința bunăvoinței Ex. Voastre și grația Sfântului Părinte dela Roma, în ceea ce eu văd însăși mâna sfintei Provedinți dumnezeiești, carea, precum șpune S. Pavel, adeseori alege și înalță pe cele smerite, ca să confunde pe cele înalte.

Știu eu, I. P. S. D-le Episcop, și-mi dau bine seama, demnitatea înaltă care mi s'a conferit, este o distincție care în rândul întâiu sună Capitulului: acestei corporațiuni bisericești, care se laudă cu o vechime de peste 150 ani, care se poate mândri că din sânul său până acum 9 episcopi a dat bisericii și a cărui activitate în dieceză, mai ales pe teren cultural-național și bisericesc, nu se poate tăgădui. Căci cunoscut este, că membrii acestui ven. Capitul cei mai mulți se recrutau dintre preoții-profesori, cari de comun, după o activitate lungă de decenii, ajunși în Capitul, ca sfetnicii cei mai de aproape ai Episcopilor diecezani, prin sfaturile lor înțelepte, prin îndemmurile și sugestiile lor din sistoare și afară de sistoare, unii chiar prin pilda

lor de jertfă, au format totdeauna în jurul Episcopilor mediul acel prielnic și sprijinitor al școalei și al culturii naționale, de care ajutați Episcopii diecezeni, mulți dintre dânsii s'au făcut Mecenații Bisericii și ai culturii neamului, s'au făcut Ctitorii și Patronii institutelor noastre de cultură, cari cu jertfe bănești, făcute cu inimă caldă și cu mână largă, au creat, au susținut, au dezvoltat institutele acele frumoase cultrale din Oradea și din Beiuș, cărora Excelența Voastră aici la Oradea atât de impunătoare strălucire le-ați adaus, — cari toate laolaltă azi formează „Cetatea acea sfântă”, precum o numește regretatul fost prepozit, Dr. Jacob Radu, istoriograful Diecezei, „din care pornit-au în trecut și porni-vor și până în cel mai îndepărtat viitor, mulți părinți și luminători ai poporului nostru.”

Iată, după părerea mea, aici zace însemnătatea activității și rostul Capitlului și a membrilor lui: în rolul lor de sfetnici și sfătuitoari sinceri și înțelepți ai Episcopilor. Și de aceea Episcopii totdeauna au știut să aprecieze însemnătatea acestui Capitlu și au căutat prilej ca aceasta corporațiune, în persoana când a unuia, când a altuia din membrii săi, să fie distinsă, să fie înălțată și în fața Diecezei și a credincioșilor.

Iată de ce spuneam, că demnitatea ce mi-s'a conferit o consider ca o distincție dată însuși Capitlului cathedral, din care am onoare a face parte.

Intrucât aceasta distincțiune însă direct atinge modesta mea persoană, eu aceasta o consider de expresia bunătații inimii Excelenței Voastre față de puținătatea mea. Căci Excelența Voastră atât de generos și cu mare bunăvoință, chiar peste merit, a-ți apreciat modesta mea muncă de peste 3 decenii, dela institutele noastre culturale din Oradea și Beiuș, precum și din administrația diecezană centrală, încât m'ați aflat vrednic ca de astă dată, Capitluul nostru să fie distins de Preafericitul Părinte în persoana smereniei mele.

Dar nu pot să nu văd și să nu laud în înălțarea mea de azi și mâna Provedinței divine. Acea sfântă Provedință, care pe mine umilul fiu de țaran, dela poalele Codrului Sătmărean, prin sfaturile sale nepătrunse m'a ales dintre mai mulți fraji ai familiei și dintre ceialalți copii consăteni, m'a scos din întunec la lumina învățăturii prin binefacerile Seminarului nostru diecezan, crescătorul atâtor fii ai Bisericii și ai neamului. Și dupăce, fără de nici un deosebit merit al meu, acum sunt 33 ani, m'a înălțat la nespusa demnitate a sfintei Preoții, prin superiorii mei pusu-m'a în acelaș Seminar, în care m'am crescut și m'am luminat eu și pe rând și la celelalte, aproape la toate institutele noastre culturale diecezene din Oradea și din Beiuș, — rânduitu-m'a ca să fiu și eu crescătorul, luminătorul și îndrumătorul altora în acele institute, ajutându-mă pretutindeni, că deși n'am produs ceva lucruri mari, dar amăsurat puterilor mele debile, cu gândul cel mai bun să-mi fac datoria. Iar dupăce acum's 12 ani, tot prin bunăvoința Excelenței Voastre și a ven. Capitlu, S. Provedință m'a așezat membru în acest Capitlu, iată azi pe aceeaș cale a bunăvoinții Excelenței Voastre, prin Preafericitul Părinte înălțat la demnitatea de *Protonotar Apostolic*, prin aceeaș mână a S. Provedințe încadrat mă văd în șirul, în șematismul, în catalogul celui mai ales Cler din lume, al Clerului Bisericii Romane, mama tuturor Bisericilor, între cei mai distinși, merituoși și vrednici dignitari ai Bisericii din întreaga lume catolică.

Iată, așa m'a condus și m'a înălțat, peste vredniciile mele, Sf. mână a Provedinții dumnezeiești. M'a

înălțat să fiu pus sus, ca să fiu văzut ca pildă vie altora, dar vai mie, dacă însumi voi fi spre smințea. Ca să luminez altora calea adevărului, vai mie, dacă eu însumi voi rătați pe căi greșite. Ca să servesc scopurile Provedinții, vai mie însă dacă mă voi împotrivi acelora.

Deaceea azi noua demnitate gândul meu cel dintâu este a preamări cu grațitudine, cu supunere, cu smerenie și cu profundă închinăciune bunătatea dumnezeiască și mila Provedinții, carea m'a condus până aci și în care îmi pun toată nădejdea și deacum înainte, rugându-mă cu Psalmistul: „*Intru tine, Doamne, am nădădui, să nu mă rușinez în veac*”. (Ps. 24, 1).

Dar cu inimă recunoscătoare mă gândesc aci și la S. Părinte Papa Pius al XI, carele dând ascultare rugămintelor Excelenței Voastre, a binevoit a-mi conferi strălucita demnitate de Protonotar Apostolic. Fericit, profit de această ocaziune spre a-mi exprima față de Sf. Scaun și față de persoana Preafericitului Părinte cel mai profund omaj de supunere și de alipire, de credință și de recunoștință, când totodată îl rog pe Dumnezeu, să-l dăruiască pe S. Părinte cu sănătate și viață îndelungată, Să-i binecuvinteze osteneala și tot gândul bun pentru mântuirea sufletelor și pentru lățirea, întărirea și înălțarea Bisericii lui Isus Hristos, al cărui locjinator este pe pământ, precum și pentru pacea și fericirea omenirii, pentru care nimenia nu se roagă mai cucernic, nu lucrează mai sincer și desinteresat, ca El, Părintele creștinătății. Acuma când necredința în Dumnezeu și ura dintre oameni s'a întărit peste suflete, când parcă se mișcă pretutindeni și se ridică din nou iadul contra Bisericii și învățăturilor ei și a tot ce e suprafiresc și dumnezeesc în lume, Isus Hristos să-l dea Sfântului Părinte să vadă triumful Bisericii asupra vrășmașilor și adevărarea din nou a făgăduințelor lui Isus, că: „*nici porțile iadului nu o vor birui*”.

Precum Marconi, acest savant, azi cel mai adânc pătrunzător în tainele naturii, cu raza soarelui apus sub orizont și nevăzut, prinsă în razele palide ale lunii blânde, prin transmisiunea undelor electrice — se spune — că în noaptea de 2—3 Oct. anul trecut, de lângă Roma a aprins mii de lămpi electrice dela expoziția din Chicago, așa Preafericitul Părinte, prin asistența Spiritului Sfânt cel mai adânc pătrunzător în tainele suprafirești ale credinții noastre mântuitoare, date nouă de Isus Hristos, cu focul sacru al dragostei lui Dumnezeu, prins din Inima preasfântă și dumnezeiască a euharisticii lui Isus, soarele vegnic al sufletelor, prin transmisiunea rugăciunilor sale fierbinți și a cuvântului adevărului, concretizat lui spre păstrare și propovăduire în lume, fără de greșală, prin darul S. Spirit, să aprindă tot dela Roma, focul dragostei dumnezeiești și în sufletele noastre ale tuturor și în sufletul neamului nostru întreg, pe care iubește, căci — precum spune în toamna anului trecut pelegriinilor noștri — România, deși departe geograficește, dar scumpă este sufletului său și totdeauna aproape de inima lui. Să-i ajute Atotputernicul Dumnezeu ca să aprindă acel foc al dragostei dumnezeiești în lume, în milioanele de suflete, create pentru ca în ele să strălucească odată viața și fericirea dumnezeiască în ceriu, iar și până atunci, aici pe pământ, să se aprindă și să lumineze și de lumina credinții și focul dragostei lui Isus Hristos, singura cale a mântuirii sufletelor și singurul izvor din care poate să răsară bunăvoire între oameni, înțelegere și pacea între popoare, singura bază pe care se poate clădi adevărata culturalizare a popoarelor și se poate înălța umanitatea

acolo unde, pe cum spune S. Părinte, — o dorește fiecare om de bine.

Totatunci Excelenții Voastre, In. Psf. D-le Episcop, pentru bunăvoința cu care m'ați înălțat în fața Diecezei, a clerului și a credincioșilor, — de care înălțare însă nu doresc să mă folosesc într'alt scop, decât să fac bine prin ea și să promovez mărirea lui Dumnezeu, — Vă mulțumesc din inimă și vă doresc dela Domnul sănătate, darul înțelepciunii și al sfatului, care să vă îndrepteze toate gândurile și faptele astfel, ca prin acele numai bine și cât de mult bine să puteți face pentru bunăstarea și înălțarea Diecezei noastre și a bisericii și să vă ajute să faceți multă milă și bunătate, mai ales în zilele grele de azi, — spre mângâierea și încurajarea clerului și a poporului credincios și spre mântuirea turmei întregi, pe care Excelența Voastră cu multă bunăvoință și dragoste și cu adevărat zel apostolic o conduceți și o-ați condus și până aci.

În sfârșit, cât privește pușinătatea mea, în aceste momente atât de solemne pentru mine, vă cer bine-cuvântarea arhierescă și părintească, ca ajutat și de aceea, prin darul lui Dumnezeu, demnitatea înaltă cu care ați binevoit a mă investi, să nu-mi fie nici într'un chip piedecă în calea mântuirii, de care mai presus de toate am să mă îngrijesc, ci prin darul Domnului să devin fiu tot mai credincios al Bisericii, servitor tot mai zelos al altarului și, ca sfetnic sincer, credincios și devotat al Excelenței Voastre, să vă fiu, la caz de trebuință într'ajutor în munca grea ce o îndepliniți și astfel să fiu până'n sfârșit membru vrednic al acestui ven. Capitlu și folositor Diecezei și Bisericii.

Mulțumindu-vă încă odată pentru toată bunăvoința Excelenței Voastre, vă doresc din inimă ca Domnul să vă binecuvinteze munca cu succes și întreaga viață cu bucurie și fericire aici și în veci. Amin.

Discursul la mesaj al Excelenței Sale episcopului Dr. Valeriu Traian Frențiu

Anul acesta s'a făcut o surprinzătoare inovație în anelele parlamentare: au luat cuvânt la mesajul Tronului și arhieriei din înalta ierarhie a bisericii, ceea ce până'acum nu prea era obiceiul. Inovația a plăcut opiniei publice, care a subliniat-o în organele sale, ziarele, iar pe noi, cari credem în puterea înnoitoare a creștinismului, ne-a bucurat văzând că arhieriei folosesc prezența lor în Senatul țării pentru a aduce aminte membrilor Maturului Corp unele adevăruri pe cari nu prea au ocazia să le asculte, fiindcă nu le caută; iar pe noi cei din dieceza Orăzii ne bucură îndoită cest fapt, fiindcă tocmai arhierul nostru a fost care a rupt cu tradiția de până'acum desigur de neaprobat și a introdus fericita inovație, care credem va fi urmată și de alți înalți arhieriei ai ambelor biserici.

Discursul Excelenței Sale reprodus după „Monitorul Oficial” din 26 Februarie 1934 No. 6. Ședința de Marți 20 Februarie.

D-l Ștefan C. Ioan, vicepreședinte: Prea Sfinția Sa Episcopul Valeriu Frențiu are cuvântul.

P. S. S. Valeriu Frențiu, Episcopul greco-catolic al Orădiei: D-le președinte, d-lr senatori, stăteam încă sub impresia dangătului clopotelor din Vicleem, răspândite în noaptea de Crăciun, anul acesta întâia dată prin radio. Această muzică s'a asociat în întreaga lume la colindele, ce reamintesc cântecul de odinioară al ingerilor: »Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni, bună voire«. (Luca 2, 14).

Din tot sufletul doriam și noi ca, între Români, între frații de acelaș sânge, să se sălășluiască pacea și bunăvoirea reciprocă — când deodată, detunăturile unor gloanțe ucigașe ne trezesc din acest vis plăcut, la realitate. Patimele deslănțuite după războiul mondial, lăcomia, îngâmfarea, pofta de domniă, nasc ne-

îndestularea oamenilor, cu soarta lor, cu poziția socială dobândită. Ei încearcă, prin distrugerea altora, să se înalțe la poziții pe cari nu le pot obține și atunci se naște în sufletul lor dorul de răsbunare.

Astfel de patimi s'au născut și în sufletul tinerilor asasini, cari ne-au turburat fiha praznicului sfânt și gustarea păcii și a bunei înțelegeri.

Din nefericire însă, spre cea mai mare nenorocire a țării, prin acest act de răzbunare, a căzut jertfă cel mai de frunte bărbat de stat Ion Duca, care, în calitate de prim-ministru, conducea guvernul țării.

Este oare vreun român sau vreun cetățean conștient, care să nu cunoască și să nu prețuiască munca, activitatea și faptele săvârșite de Ion Duca, în calitate de director general al Băncilor populare, de ministru al instrucțiunii publice și al cultelor, al agriculturii și domeniilor, apoi la externe și interne? Acum, ajuns în fruntea guvernului, el se străduia să refacă ordinea și bună înțelegerea între cetățeni. Asasinii au răpit neamului și țării pe unul din fiii săi cei mai de seamă, un om dotat cu excelente calități, cu o inteligență vie, scriitoare, cult și înzestrat cu un strălucit talent oratoric.

Ion Duca să prăbușește în brazdă, răpus de gloanțele ucigașe, ca un erou în șirul întâiu de luptă.

Sub impresia acestui asasinat începem lucrările Parlamentului din această legislatură. Luând cuvântul la discuția asupra răspunsului la Mesajul Tronului, nu o fac numai pentru a proslăvi memoria celui dispărut, nici numai pentru a înfiera o procedură atât de necreștinească și neromânească, precum este cea urmată de asasini, ci pentru ca să trag și o concluzie care cred că în primul rând ni se impune nouă, Maturului Corp legislativ.

Mai ales că dela o vreme încoace, astfel de acte odioase și îngrozitoare, nu se fac numai de anarhiști,

cum a fost atentatul contra Senatului în 1920 și cele contra călătorilor de pe căile ferate, ci pentru că în timpul din urmă, astfel de atentate s'au încercat și în contra oamenilor de stat, așa în contra d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod, când a fost ministru de interne și în contra d-lui Constantin Angelescu, pe atunci subsecretar de stat la același departament. Ca să nu mai vorbesc de alte atentate tot atât de odioase contra mai multor funcționari ai statului și apărători ai ordinii publice. Crimele acestea s'au săvârșit de niște tineri studenți sau de tineri abia ieșiți din școală.

Acești asasini pretind că voiesc să apere Țara și Creștinismul. Țara însă n'are nevoie de astfel de apărare; iar Creștinismul nu cunoaște violențe. Țara se întărește și înflorește prin ordine și disciplină. Creștinismul s'a răspândit prin suferințe și răbdare. Creștinismul a avut martiri, dar nu asasini. El propovăduiește dragoste, iertare, pace și bună-înțelegere. Dacă tinerii aceștia ar fi căpătat acasă ori în școală o educație religioasă, n'ar fi căzut în așa grele păcate. De aceea sunt convins că e absolut necesar, ca învățământul religios să se predea în chip serios și obligator, nu numai în învățământul primar și secundar, ci și în cel comercial și profesional. Această măsură de ordin legislativ ar fi nu numai un omagiu bine meritat, adus memoriei fostului ministru al cultelor și instrucțiunii publice Ion Duca, ci mai ales o cheazășie sigură, că pe viitor asemenea crime nu se vor mai repeta.

D-le președinte, d-lor senatori, în opinia publică se răspândește credința, că parlamentarismul s'ar fi perimat și din această pricină nu mai poate face față nevoilor statului și ar trebui înlocuit prin dictatură, cum s'a făcut deja în unele țări din Europa.

Parlamentarismul, în forma sa actuală, desigur are scăderile lui, dar pentru aceasta nu urmează numai decât că singura scăpare ar fi dictatura. Mulți susțin că parlamentarismul pare perimat, fiindcă în realitate parlamentarismul a fost înlocuit cu un fel de dictatură sui-generis, o dictatură ce nu prea ține seamă nici de legalitate, nici de Constituție.

Alții susțin aceasta, pentru că la Constituție se cere reprezentarea proporțională a minorității, iar legea electorală îngăduie unei minorități, dacă are 40%, să se transforme în majoritate. Mai sunt și alte felurite păreri asupra acestei arzătoare chestiuni. În tot cazul, acestea toate e necesar să fie examinate de cei competenți și văzut dacă nu e cumva prea târziu să se aștepte până la sfârșitul acestei legislaturi, pentru a se procede la revizuirea Constituției actuale. În cazul că s'ar constata o mai mare urgență a revizurii, va rămâne de văzut dacă schimbarea aceasta nu se poate efectua prin acordul tuturor partidelor, ratificându-se prin un plebiscit.

D-le președinte, d-lor senatori!

Rostul actualei guvernări este însă: »să scoată

țara din ruina materială și din profunda decădere morală». Și una și alta se poate cu voință tare și consecventă, având cu noi ajutorul bunului Dumnezeu — »Nihil sine Deo« — Așa, înainte de toate, să urmăm cuvintele Mântuitorului nostru Isus Cristos: »Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului, și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu«. (Matei 22, 21). De aceea, prin legiferările noastre să nu împiedecăm pe cetățeni de a-și împlini datoriile lor față de Dumnezeu. Așa, repausul duminical să se țină strict, nu numai în dumineci după masă ci și înainte de masă, când credincioșii sunt obligați să asculte Sfânta Liturgie; și nu numai în dumineci să se țină repausul, ci în toate sărbătorile legale. Admit că la noi sunt prea multe sărbători și că munca națională pierde prea multe zile de lucru; dar înainte de a se reduce unele din acestea, să se ceară dela forurile bisericești autorizate mutarea acestor sărbători pe dumineci și numai după aceea să se ridice repausul în aceste zile, ca să nu fie nici un conflict între legile bisericii și între legile țării. Statul, prin organele sale, va veni astfel în sprijinul Bisericii, ca să facă pe credincioșii ei de a-și împlini datoriile lor față de Dumnezeu.

Armonizând astfel întotdeauna interesele Statului cu interesele bisericii, bunul Dumnezeu ne va da harul său preasfânt, ca să găsim soluția cea mai potrivită, spre a ieși din criza financiară și economică ce ne apasă așa de greu.

D-le președinte, d-lor senatori,

Legea conversiunii va trebui să o votăm cât mai în grabă, ca să se refacă creditul. La alcătuirea acestei legi va trebui să ținem seamă, că între creditori și deponenți nu sunt numai cămătarii, ci și românii cruțători, dintre cari mulți și-au tras bucătura dela gură, ca să poată pune o anumită sumă la o parte, pentru zile grele și pentru asigurarea familiei lor — ori credit fără economii e imposibil. — Dar trebuie știut că între debitori sunt foarte mulți care pot să-și plătească datoriile și n'au nevoie de conversiune; apoi sunt de aceia, cari prin lăcomie sau prin lux au devenit insolvabili și numai puțini sunt cari prin impreviziune au devenit atari.

Tot atunci trebuie să ne reamintim, că înainte cu 12 ani, în Ardeal, Bucovina și Basarabia, s'a făcut deja odată o conversiune prin schimbarea coroanelor și a rublelor în lei, cu care ocaziune s'au redus la jumătate toate datoriile, toate depunerile și toți banii în numerar. Nici nu amintesc devalorizarea leului, care a urmat și care ne-a lovit pe toți cetățenii, debitori și creditori și a redus toate fondurile și fundațiunile de înainte de războiu la nelucrare.

Ca să nu se facă, în detrimentul creditului, tot la 10—12 ani câte o conversiune, într'o formă sau alta, cred că dintre multele propuneri făcute ar fi mai potrivită cea, ca prin contribuirea cu 10 la sută din toate capitalurile băncilor și a deponenților, să se formeze

o bancă de conversiune, care să convertească datele tuturor acelor care doresc să o facă și care o merită.

D-le președinte, d-lor senatori,

Felicit onoratul guvern în numele bisericii, că a hotărât să oprească »literatura de intoxicare« a sufletelor, precum și să introducă un control mai sever al filmelor de cinematograf, care în zilele noastre au făcut atâta rău, mai ales în sufletele tineretului.

Ar fi fost foarte bine ca în comisiunea de control să fie numit și câte un reprezentant al celor două biserici naționale. Dar cu această măsură nu s'a făcut încă deajuns, ci trebuie să se dea tineretului o educație religioasă, — morală, bazată pe adevărata dragoste a aproapei — poruncită de Domnul nostru Ișus Cristos: »Lege nouă vă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul« (Ioan 13, 34).

Sfântul apostol Ioan zice: »De va zice cineva, iubesc pe Dumnezeu, însă pe fratele său îl urește, mincinos este; căci cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, cum poate să-l iubească? Și această poruncă avem dela Dânsul că cel ce iubește pe Dumnezeu să iubească și pe fratele său«. (I. Ioan 4, 20—21).

Frica de pedeapsă poate reduce păcatele și cri-

mele, dar frica reverențială care numai cu o educație religioasă morală poate fi infiltrată în sufletul oamenilor, nu permite nici nesupunerea față de superior și autorități, nici vătămarea aproapei. Educația aceasta religioasă morală este unicul mijloc »de a scoate țara din profunda decădere morală«.

D-le președinte, d-lor senatori,

Ne bucurăm mult, și în numele Bisericii române unite felicităm onoratul guvern, că a hotărât reînființarea Ministerului Cultelor. Am fost contra desființării acestui departament și, dela desființarea lui, Cultele au fost tratate ca o cenușotcă; că atât d-nii miniștri, cât și d-nii subsecretari de stat, s'au ocupat exclusiv mai numai de chestiunile instrucțiunii publice, și cultele le-au lăsat cel mult în grija câte unui secretar general.

În ziua când Cultele vor avea un ministru al lor și numai al lor, acesta va putea lucra în bună înțelegere cu toate confesiunile și cât mai intensiv, pentru întărirea și înflorirea iubitei noastre patrii, pentru România Mare pe veci întregită și fericită, și spre bucuria și pentru gloria Maiestății Sale Regelui Carol al II-lea.

Răspunsul la Mesaj îl votez.

Jubileu de 50 ani de preoție.

În 2 Februarie a. c. și-a serbat jubileul de 50 ani de preoție Reverendisimul paroh, protopop emerit și archidiacon onorar *Grațian Flonta* din Cățalul. — Sărbătoritul s'a născut în comuna Sâg, județul Sălaj, în anul 1859 din părinți țărani, școala primară a făcut-o în satul natal, liceul în Beiuș, iar teologia la Budapesta. — În anul 1884 Februarie 2 a fost hirotonit întru preot de către episcopul Dr. Ioan Sabou la Gherla. Tot atunci a fost numit la parohia Cățalul, unde îl găsim și după 50 ani. În acești 50 ani Rvsmul Flonta a lucrat cu zăl și însuflețire, câștigându-și dragostea și respectul credincioșilor săi, cari și azi se uită la el cu același respect ca atunci când a venit tiner în parohie. L-a caracterizat todeauna modestia, căci deși putea ajunge și mai sus, dânsul s'a mulțumit cu sfera de activitate în mijlocul credincioșilor săi. — Înalt Prea Sfinția Sa dr. Valeriu Trăian Frențiu a și apreciat activitatea Rev. Domn Archidiacon Grațian Flonta lăsând ca ziua de 2 Februarie 1934 să fie sărbătorită cu fastul convenit trimițând ca delegat din partea episcopiei pe Revs. Domn *Petru Cupcea* vicar foraneu în Șimleul-Silvaniei. Cu aceasta ocazie s'a celebrat Sf.-ta Liturghie prin Rev. Domn Petru Cupcea, Rev. Domn Grațian Flonta, On. Emil Pop preot în Crasna, On. Nicolae Coste preot în Recea și On. Liviu Trușășiu preot catehet ca delegat protopopes, care felicită pe sărbătorit în numele tractului Zălau. Răspunsurile dela Liturghie le-a dat corul pe 2 voci a tineretului din loc.

După citirea Evangheliei Rev. Domn Vicar în cadrele unei predici a apreciat munca de 50 ani de preoție a jubilarului arătând greutatea și responsabilitatea slujbei preoțești pe care sărbătoritul a împlinit-o con-

știincios, ca dovadă dragostea credincioșilor, care se oglindea pe fețele lor, ascultând frumoasele cuvinte cu ochii scăldați în lacrimi. Totodată felicită pe sărbătorit în numele preoției dorindu-i mulți ani înainte și roagă pe credincioși să păstreze în suflet sărbătoarea de azi întreaga lor viață, iar față de păstorul lor să continue mai departe aceeași dragoste ca în trecut.

La sfârșitul predicii, citește și predă scrisoarea Înalt Prea Sfinției Sale Episcopului trimisă sărbătoritului prin care îi împărtășește binecuvântarea arhierască.

După acestea ia cuvântul Revs. Domn Archidiacon cu ochii înlăcrimați vădit emoționat și cuprins de bucurie, amestecată cu modestie, în cuvinte bine alese mulțumește întâi lui D-zeu de darurile primite apoi Revs.-lui Domn Vicar pentru felicitări și bunele urări, pe care îl roagă să talmăcească mulțumire Înalt Prea Sfinției Sale pentru binecuvântarea care i-a împărtășit-o cu această ocazie.

Serbarea jubilară a luat sfârșit cu o agapă la locuința jubilarului participând, mai mulți membri a familiei.

L. Tr.

— Cel mai util cadou de Paști este o frumoasă carte de rugăciuni: **MÂNGĂIEREA CREȘTINULUI** de Ioan Genț. Se află la Societatea Sf. Ioan Gură de Aur în Seminar, unde găsiți și alte cărți utile și frumoase.

— Cea mai grandioasă reprezentație a sezonului va fi *Flița lui Jair*, dramă muzicală biblică în 5 acte, la teatrul »Regina Maria« Duminecă 25 Martie orele 3—6 d. m. Bilete la școala normală unită zilnic între orele 4—6 d. m.

CRONICI

— **Mare serbare religioasă.** Publicul credincios dornic a-și scărda sufletul în mari elevații sufletești, e invitat a lua parte la reprezentarea ce o va aranja Societatea Tinerimii noastre „Astru“ Duminecă în 25 Martie crt. orele 15—18 sub egida și înaltul patronaj al episcopiei, întru comemorarea Anului Sfânt. Se va juca la teatrul „Regina Maria“ piesa „FIICA LUI IAIR“, dramă muzicală biblică în 5 acte. Va da concurs muzica Centrului de instrucție 12 Jandarmi. Compoziții variate de măiestrul Fr. Hubic. Regisarea o îngrijește Păr. canonic Dr. Al. L. Tăutu și d-l Gavril Lozonczy. Beneficiul e destinat studenților. Bilete în vânzare la școala normală unită în fiecare zi între orele 16—18.

— **Tezaurul de liturghii pentru intențiunea Sf. Părinte Papa.** Se știe că în toamna trecută Apostolatul Rugăciunii a cerut tuturor credincioșilor din lume să ofere cel mai înalt act al cultului divin: Sf. Euharistie la intențiunea Sf-lui Părinte. Totalizând foile de tezaur primite la Redacția rev. »Lumina Creștinului« s'a constatat că *Tezaurul*, pe care îl oferă credincioșii din România Sfântului Părinte pân' acum este următorul: 1. Liturghii celebrate sau ascultate 15.160. 2. Liturghii integral achitate 34. 3. Liturghii parțial achitate 811. Credem, că numărul este cu mult mai mare, dar nu s'a comunicat până în prezent. Cel mai bine s'a prezentat Parohia Huși cu 6938 liturghii ascultate, 7 integral plătite. *Onoare ei!* În locul al doilea stă Seminarul catolic din Iași, care, dacă luăm în considerație numărul membrilor, ar merita să fie în fruntea tuturor. Locul al treilea îl ocupă Parohia Ciocârlău cu 1105 Liturghii ascultate, 5 integral plătite și 514 parțial plătite, iar locul al patrulea îl ocupă Liceul rom. unit de fete, Beiuș, cu 1008 liturghii ascultate.

— **Adunarea generală a Societății Preasfintei Inimi Apostolatul Rugăciunii.** Cu mare însuflețire și interes s'a ținut la 11 Februarie a. c. a treia Adunare generală a Soc. Preastintei Inimi în localul Școlii normale. Lume multă și aleasă a voit să ia parte la această serbare sufletească. Sala a fost arhiplină. Ședința se deschide de către Președintele D-l *Dr. S. Marta* schițând programul adunării. Urmează apoi raportul general asupra activității desfășurate în anul trecut cetit frumos de D-ra *Clara Iancu*, Societatea se rrijinește cu încredere în Inima dumnezească a lui Isus, în cinstea căreia corul teologilor români uniți a cântat frumosul imn *Doamne Hristoase* în 4 voci. Tare prin darul acestei Inimi milostive societatea își dezvoltă sistematic programul: *adâncirea vieții sufletești și alinarea suferinșilor celor lipsiți*. Cultul preasf. Inimi ce se ține la Catedrală în fiecare Duminecă și sărbătoare la orele 4^{1/2}, cu predică, aduce

tot mai mulți credincioși. Numărul membrilor a sporit și e mereu în creștere. Dar ce e și mai frumos, este numărul cel mare de sfinte mărturisiri și cuminecări în I vineri a fiecărei luni, ce membrii le fac drept reparație a uitării și a nepăsării oamenilor pentru darul cel mare al Euharistiei. Din raport reiesă că s'au ținut mai multe ședințe, între cari două festive cu program frumos, la care a luat parte lume multă. — Pe tărâmul caritativ n'a rămas mai pe jos. Comitetul activ a meritat acest nume prin rezultatele obținute. S'au colectat bani, veșminte și alimente. S'au putut împărși la săraci: 1500 kg. pâine albă; 912 kg. cartofi; 1 butoi de varză acră; 15 kg. făină; 10 kg. carne. — Veșminte s'au împărșit la 20 familii, iar bani s'au distribuit 2930 lei. — A urmat o serie de propuneri noi, toate binevenite și în sfârșit programul festiv variat și executat frumos. Recitări, Coruri, bucăți de vioară și pian și o conferința cu proiecțiuni ținută de P. Ioan *Gârleanu* directorul local al Societății despre Sf. Bernardeta Soobirous canonizată la 8 Decembrie 1933. — Adunarea a luat sfârșit într'o atmosferă de entuziasm general. Inima Preasfintă a lui Isus să fie preamărită în veci pentru toată darea cea bună și tot darul desăvârșit.

Spectator.

— **Un gest ce merită să fie remarcat**, este cel făcut de revizorul școlar al județului Sălaj, care în numărul 2 (februarie 1934) al revistei învățătorimii din Sălaj „Școala Noastră“ publică un călduros apel către învățătorii sălăgeni, ca să contribuie și ei cu obolul lor la terminarea măreței catedrale din capitala județului Sălaj, care, cum bine zice d-l revizor, »e simbolul libertății naționale . . . vestind pentru vecie dreptul de stăpânire al Românilor asupra plaiurilor sălăgene«. Contribuția învățătorimii va fi, »ca un omagiu al recunoștinței și pentru a demonstra în fața prezentului și mai ales a posterității credința indisolubilă în biserica națională instituția de temelie în conservarea — de-a lungul veacurilor — a ființei noastre etnice și ocrotitoare a școlii naționale în toate timpurile de împilare«. Omagiul învățătorimii va fi un clopot de 1400 kg., »care prin glasul său formidabil să vestească tuturor biruința unității noastre naționale«. Să dea Dumnezeu ca apelul să găsească ecouri însuflețite în inima învățătorimii sălăgene.

— **Agru la Șimleu.** După Tășnad, Zălau, Carei, Beiuș, a fost încadrat în orbita de dezvoltare și desfășurare a acțiunii »agru«-iste și Șimleul, modestul și simpaticul oraș dela poalele Măgurei. Spre a da serbarei un caracter de grandoare și mari proporții, s'au deplasat reprezentanții Agru-lui diecezan: *Dr. Gelu Egri*, *Dr. Gheorghe Bulgăr*, *Dr. Găvrilă Stan*, Păr. *Ion Gârleanu*, la complectul cărora s'a atașat și președ. »Astru«-lui orădan D-l *Vereș Tiberiu*. Deși vremea s'a arătat mașteră față de această zi, totuși marea biserică a

Șimleului devenise neîncăpătoare. Oficierea liturghiei a fost făcută de bătrânul vicar Părintele Petru *Cupcea*, asistat de un grup de preoți. Unul dintre cele mai frumoase tablouri a fost acela al împărtășaniei sutelor de laici în frunte cu D-l Președinte. Predica Clarisimului *Dr. Stan* ascultată cu adâncă evlavie de credincioșii veniți în mare număr și din satele din jur, a impresionat mult. Vecernia împreună cu paraclis a fost la înălțime prin predica Păr. *Ion Gârleanu* cu tema: Sfințenia Bisericii. În sala de festivități a liceului »Simeon Bărnuțiu« a avut loc desfășurarea unui program artistic-cultural ale cărui variate, bine alese și bine studiate bucăți, au asigurat frumosul succes recoltat. Intrarea în program s'a făcut prin cuvântul de deschidere al D-lui *Ossian Ioan* directorul liceului, asupra generoaselor intențiuni în promovarea idealurilor de afirmare morală, culturală și națională a »Agru«-lui în masele înglodate în vicii și ignoranță. După »Cât de mărit« întonat de corul elevelor Școlii Normale și executat desăvârșit și după »Isus« poezie de *Ion Gârleanu* recitată cu sentiment de o elevă, urmează academica conferință a D-lui Profesor *Aurel Coza*, directorul liceului Vasile Lucaci din Carei. Clară 'n construcție și convingătoare în expunere, conferința (pe care o vom publica) a impresionat mult. — Un reușit punct al programului a fost soloul de vioară cântat cu multă măiestrie de profesorul Popa, acompaniat la pian de D-șoara Mica Ossian. D-l Vereș Tiberiu președintele »Astru«-lui orădan, exprimând salutul și adevărul tineretului universitar, justifică într-o privire de cuprins limitat acțiunea ca obiectiv, intenții și orientări programatice și ideologice. Din restul programului trebuie să menționăm »*Hristos a înviat*« de Alex. Vlahuță, declamată de elevul de cl. VII. Moș, și corul mixt condus de profesorul Popa. La sfârșitul programului D-l *Dr. Gelu Egri*, vădit emoționat, ia cuvântul mulțumind tuturor cari au dat concursul pentru reușita serbării. Îndeamnă pe cei prezenți să muncească și pe mai departe pe terenul năzuințelor spre mai bine cu toată inima, căci numai ce se face din inimă se face bine și durează. Stăruie asupra sufletului, căruia trebuie să-i dăm toată atenția, cultivându-l în conformitate cu spiritul marilor adevăruri. Părintele Vicar *Cupcea* în cuvinte frumoase mulțumește oaspeților pentru participare. Șimleul în care »Agru«-l și a 'ncrustat amprenta specificului său, ne-a lăsat în suflete convingerea, că acțiunea »Agru«-istă este chemată să-și îndeplinească una dintre cele mai nobile misiuni: Unirea 'n cugete și simțiri a românilor de pretutindeni. *Cor.*

— **Combaterea sectarismului de Ministerul Instrucțiunii.** Spre a putea forma un plan sistematic pentru combaterea sectarismului, în comun acord cu autoritățile bisericești, Ministerul Instrucțiunii a cerut directorilor școlilor primare de Stat, ca în termen de 8 zile să răspundă la următorul chestionar: 1. Ce secte

sunt afirmate în comuna Dv.? 2. De când datează, una fiecare? 3. Câți credincioși numără fiecare în prezent? 4. Cine au fost cei dintâi inițiatori? 5. Cari au fost *cauzele desbinării religiei vechi* și luării ființei a acestor secte? 6. Cari ar putea fi mijloacele cele mai practice și eficace de combatere a acestor secte în această localitate? 7. Ce confesiuni sunt în comuna Dvs? 8. Câți credincioși numără fiecare în parte? 9. Numele *păstorului acestor confesiuni*? 10. De când păstorește confesiunea respectivă? — Numai să nu fie și aceasta o combatere ca cea din Maramurăș: îndreptată contra bisericii române unite.

BIBLIOGRAFIE

— **Biblioteca pentru clasa cultă No 7. Familia** de *Dr. Alexandru Nicolescu*, episcopul Lugojului. Lugoj, 1934. Editura librăriei diecezane. Format 8°, 68 p

Mai rar autor care să strângă cu atâta sârguință de albină, în fagurii gândurilor sale, mierea înțelepciunii, cum o face Excelența Sa, Prea Sfințitul episcop A. Nicolescu al Lugojului. Dovadă strălucită e și această broșură, în care întrunește patru conferințe ce a ținut în d ferite centre, sub titlurile: Demnitatea de mamă în lumina S. Scripturi; Demnitatea de tată și îndatoririle ei în lumina doctrinei revelate; Datorile copiilor față de părinți și S. Euharistia, izvorul fericirii familiare. P S. Sale îi e familiară nu numai S. Scriptură, S. Părinții și Teologia dela cei mai vechi: Bossuet, Bourdalou, Fénelon până la cei mai recentii d'Hulst, Janvier etc., ci și marii scriitori profani, începând cu Homer și sfârșind cu Mazzini, Mussolini ori T. Roosevelt, pe cari îi cunoaște dela izvor, adică în limba și în edițiile lor originale. Dată fiind bogăția id.ilor, nobleța simțirilor, actualitatea subiectelor tratate, această broșură poate servi ca stimulent pentru compunerea de predici, conferințe ș a. O recomandăm cu toată căldura

— **Instrucțiuni pastorale pentru prima împărtășanie a copiilor**, de Canonicul Nicolae Brinzeu. Lugoj 1934, Tipografia Națională Format 16°, 20 p.

Deși aceste instrucțiuni presupun cunoștința catehismului primei cumlneări de Gasparri sau a altei broșuri de pregătire specială, totuși sunt bine venite și utile pentru cateheți.

— **Vieaja monahală**, Iași, Mănăstirea Cetățuia, a. I. No. 11—12 Ian.—Febr. 1934, număr omagial cu ocazia jubileului de 25 de ani de arhipăstorire a I. P. S. Pimen al Moldovei și Sucevei. Alături de câteva articole și ilustrații ocazionale, cetim o odă cu versuri ca: »Fă-i renume plin de cinste în sporire și combat, ca păzindu-l de orice rele să rămăle'n vecl curat« — versuri care par scrise cu câteva veacuri înainte de Dosoftei Barilă, nu în zilele noastre.

— **La Croix**, m^{re}le cotidian catolic dela Paris, aduce în No. dela 24, 2, 1934 un articol comemorativ asupra P. canonic *Ioan Coltor*, datorit P. I. Georgescu. Articolul înfățișează meritele excepționale pentru Românm, dobândite de regretatul canonic Blăjan cu ocazia conferinței de pace din 1918—1919 și recunoscute de somități cum sunt: cardinalii Amette din Paris, Mercier din Malines, Cerretti din Roma sau la noi de oameni politici ca Ion I. C. Brătianu, Iuliu Maniu și Alexandru Vaida Voevod etc. Semnalarea acestor merite într'un organ de importanță mondială, cum e acesta, e cu atât mai bine venită, cu cât un avocat inconștient și un prieten anonim al lui Mangra au crezut că pot profana memoria neuitatului nostru luptător, contestându-i calitatea de Român.